

Η εισαγωγή των αρχών της βιωσιμότητας στο Πολεοδομικό Σύστημα

Χριστόδουλος Κτωρίδης
Πρώτος Λειτουργός Πολεοδομίας

Βιώσιμη ανάπτυξη

- Ανάπτυξη – κορεσμός – συρρίκνωση
- Βιώσιμη ανάπτυξη, το πλαίσιο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των ανθρώπων
 - ανάπτυξη της οικονομίας
 - ευημερία της κοινωνίας
 - προστασία του περιβάλλοντος
- Προστασία των φυσικών πόρων
- Αλλαγή των συστημάτων παραγωγής και κατανάλωσης, ώστε αυτά να είναι βιώσιμα

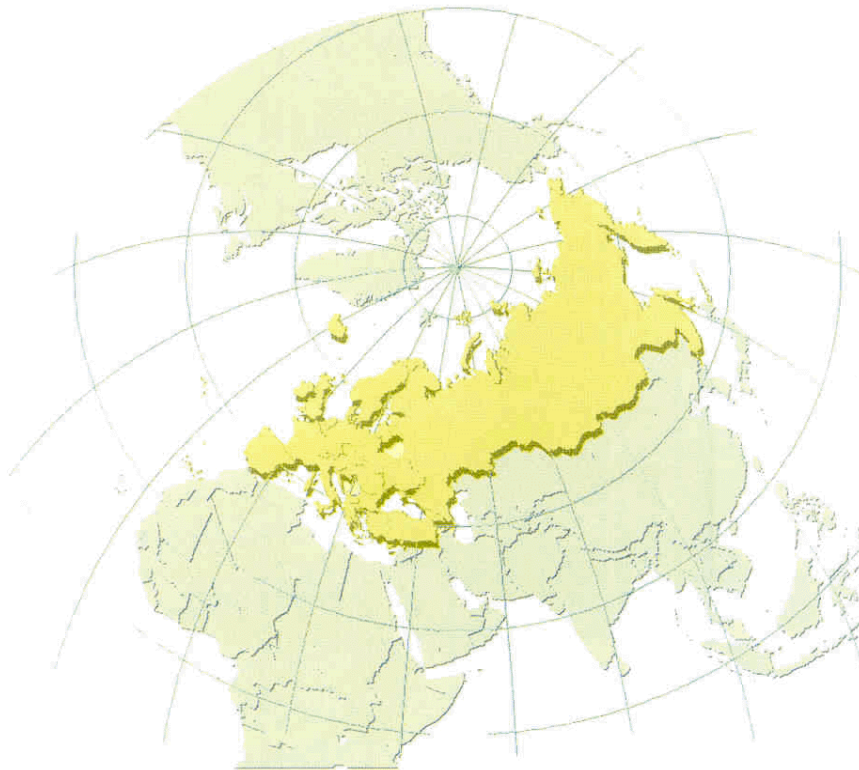
Αρχές της βιωσιμότητας

- Αξιολόγηση σκοπιμότητας, αβεβαιότητας και αναστρεψιμότητας προτεινόμενων δράσεων
- Αποτίμηση, κατανόηση και αποκατάσταση της φύσης
- Οριζόντια ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών στόχων σε όλες τις πολιτικές
- Παροχή ίσων ευκαιριών και ευρεία συμμετοχή των πολιτών
- Διατήρηση βιοποικιλότητας και οικολογικής ακεραιότητας
- Διασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης από γενεά σε γενεά
- Αναγνώριση παγκόσμιων συνεπειών των τοπικών δραστηριοτήτων
- Δέσμευση για εφαρμογή παραδεδεδεγμένων προτύπων
- Υιοθέτηση της αρχής της συνεχούς βελτίωσης
- Εφαρμογή των αρχών της χρηστής διοίκησης

(Hargroves & Smith, 2005)

«Κατευθυντήριες Αρχές για τη Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη της Ευρώπης»

Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent

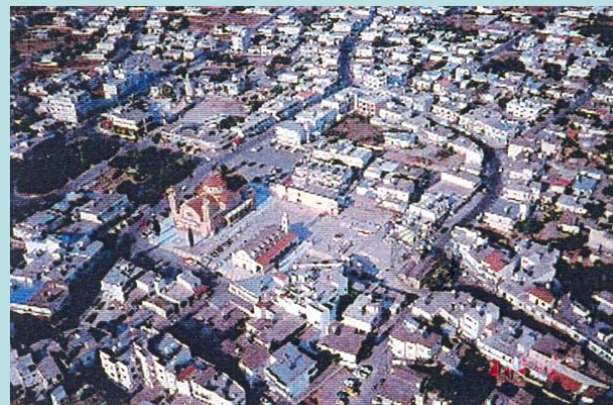
- Πλαίσιο πολιτικής για τη χωρική ανάπτυξη της ηπείρου
- Συγκροτημένη στρατηγική για την ολοκληρωμένη και ισόρροπη ανάπτυξη
- Υποστηρίζει τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης
- Βασίζεται στις αρχές της επικουρικότητας και της αμοιβαιότητας
- Προωθεί τη διασυνοριακή, διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία
- Ενδυναμώνει την ανταγωνιστικότητα, συνεργασία και αλληλεγγύη μεταξύ των τοπικών αρχών
- Συμβάλλει στη σταθερότητα ολόκληρης της ηπείρου

Αρχές χωροταξικής πολιτικής και προγραμματισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη

- Εξισορροπημένη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη
- Ενθάρρυνση της ανάπτυξης που συντελείται από αστικές λειτουργίες
- Βελτίωση της σχέσης μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών
- Προώθηση της ισόρροπης προσβασιμότητας όλων των περιοχών
- Ανάπτυξη της πρόσβασης σε πληροφορίες και γνώση
- Μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον
- Προστασία και ενίσχυση των φυσικών πόρων και της περιβαλλοντικής κληρονομιάς
- Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως σημαντικού συντελεστή τοπικής ανάπτυξης
- Περαιτέρω ανάπτυξη των ενεργειακών πόρων, διασφαλίζοντας την ασφαλή τους χρήση
- Ενθάρρυνση ψηλής ποιότητας βιώσιμου τουρισμού
- Περιορισμός των επιπτώσεων από φυσικές καταστροφές

Αστικές λειτουργίες και σχέση αστικών και αγροτικών περιοχών

- Δίκτυα αλληλοσυμπλήρωσης των αστικών λειτουργιών μεταξύ μικρών πόλεων:
 - συνεργία, οικονομικά οφέλη, εξειδίκευση της κάθε πόλης, υγιής ανταγωνισμός
- Συνεργασία μεταξύ αστικών κέντρων και αγροτικών περιοχών:
 - εξισορρόπηση δομής αστικού πλαισίου, ανάπτυξη δημόσιων συγκοινωνιών, αναζωογόνηση αγροτικής οικονομίας, αυξημένη παραγωγικότητα υποδομών δημιουργία χώρων αναψυχής, προστασία της κληρονομιάς

Φωτο. Δήμος Λεμεσού (πάνω), Δήμος Παραλιμνίου (κάτω)

Πρόσβαση και ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

Φωτο. Τμήμα Δημοσίων Έργων (πάνω), Δήμος Λεμεσού (κάτω)

- Τα πανευρωπαϊκά συγκοινωνιακά δίκτυα πρέπει να διασφαλίζουν την προσβασιμότητα σε όλες τις περιφέρειες, λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους χωρικού σχεδιασμού
- Οι μικρές πόλεις, οι αγροτικές περιοχές και τα νησιά πρέπει να συνδέονται ικανοποιητικά με τα πανευρωπαϊκά δίκτυα και τις πλησιέστερες συγκοινωνιακές πύλες (λιμάνια, αεροδρόμια κλπ.)
- Στρατηγικές εναλλακτικών μέσων συγκοινωνίας

Ανάπτυξη της πρόσβασης σε πληροφορίες και γνώση

- Βελτίωση ποιότητας και χώρου κάλυψης τηλεπικοινωνιακών δικτύων
- Ενθάρρυνση διασυνδέσεων μεταξύ παροχών πληροφορίας και δυνητικών χρηστών
 - τεχνολογικά πάρκα
 - οργανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας
 - κέντρα έρευνας και επιμόρφωσης
- Δημιουργία προσβάσιμων ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων
- Διεύρυνση τοπικών συνδέσεων με την παγκόσμια οικονομία

Φωτο. Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον

- Φιλικά προς το περιβάλλον μέσα συγκοινωνίας και συστήματα ενέργειας
- Αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών
- Αποτροπή βιομηχανικών ατυχημάτων
- Αποκατάσταση εγκαταλειμμένων παλιών βιομηχανικών περιοχών
- Περιορισμός της προαστειοποίησης

Φωτο. Ατλαντίς Συμβουλευτική Κύπρου

Προστασία φυσικών πόρων και περιβαλλοντικής κληρονομιάς

- Προστασία των υδάτινων πόρων και επεξεργασία λυμάτων
- Επεκτάσεις του δικτύου υδροδότησης θα πρέπει να συνοδεύονται με επεκτάσεις του συστήματος αποχέτευσης.
- Επαναφορά και διατήρηση των οικοσυστημάτων
- Δημιουργία πανευρωπαϊκών οικολογικών δικτύων
- Καθορισμός ζωνών προστασίας της φύσης, του τοπίου, των υδάτινων πόρων (π.χ. πηγές, χείμαρροι, υδατοφράκτες) κ.α., με τα κατάλληλα μέτρα

Πολιτιστική κληρονομιά και τοπική ανάπτυξη

- Η αναβίωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποτελεί καθοριστικό συντελεστή στην προσέλκυση επενδυτών και τουριστών και
- Συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη και στην ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας
- Η χωρική πολιτική ανάπτυξης πρέπει να συμβάλλει στην ολοκληρωμένη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Προστασία και συντήρηση της κληρονομιάς, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας
- Αρμονία μεταξύ σύγχρονης αρχιτεκτονικής, αστικού σχεδιασμού και παραδοσιακής κληρονομιάς

Ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας

- Συμπλήρωση πανευρωπαϊκών δικτύων μεταφοράς ενέργειας
- Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως καλά οργανωμένα, φιλικά προς το περιβάλλον συστήματα
- Αναγκαιότητα αποδοτικής χρήσης διαθέσιμων πόρων και εγκαταστάσεων
- Αναβάθμιση συμβατικών σταθμών παραγωγής ενέργειας
- Μείωση της εκπομπής ρύπων
- Συμβολή στη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη

Φωτο. Ίδρυμα Ενέργειας Κύπρου

Ενθάρρυνση βιώσιμου τουρισμού ψηλής ποιότητας

- Εκμετάλλευση ευκαιριών και δυνατοτήτων ανάπτυξης τουρισμού, ιδίως σε μειονεκτούσες περιοχές.
- Προτεραιότητα στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ψηλής ποιότητας βιώσιμου τουρισμού
- Απαραίτητη η κατάρτιση συγκεκριμένης χωρικής πολιτικής
 - κατανόηση οικοσυστημάτων και φέρουσας ικανότητας
 - χωρική εκτίμηση των επιπτώσεων
- Προσεκτικά προσαρμοσμένες στην τοπική κατάσταση εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ. οικολογικός τουρισμός), προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες ανάπτυξης

Περιορισμός των επιπτώσεων από φυσικές καταστροφές

- Φυσικές καταστροφές:
 - σεισμοί
 - δασικές πυρκαγιές
 - κατολισθήσεις
 - πλημμύρες κλπ.
- Ζημιές:
 - ποιότητα ζωής
 - οικονομία
 - ανθρωπίνοι οικισμοί
 - τοπία
- Λήψη κατάλληλων προληπτικών μέτρων για μετριασμό των επιπτώσεων και για να καθίστανται λιγότερο ευάλωτοι οι οικισμοί:
 - περιορισμοί επιτρεπόμενων χρήσεων
 - κανονισμοί δόμησης κτιρίων

Φωτο. Ατλαντίς Συμβουλευτική Κύπρου (πάνω)

Τομείς ειδικής πολιτικής

Φωτο. Δήμος Στροβόλου (κάτω)

- Προστατευόμενα Τοπία
- Αστικές περιοχές
- Αγροτικές και ορεινές περιοχές
- Παράκτιες και παραποτάμιες ζώνες
- Εγκαταλειμμένες βιομηχανικές περιοχές

Η Συμφωνία του Μπρίστολ

- Στην άτυπη σύνοδο του Ρότερνταμ της Ολλανδίας το 2004, οι Υπουργοί με αρμοδιότητα σε θέματα χωροταξίας των χωρών-μελών της ΕΕ, μεταξύ των οποίων και η πρόσφατα τότε ενταγμένη Κύπρος, προσυπέγραψαν τις «Αρχές για την επιτυχία της πολιτικής για τον αστικό χώρο,» το λεγόμενο *Πολεοδομικό Κεκτημένο* της ΕΕ.
- Τον επόμενο χρόνο, στην άτυπη σύνοδο του Μπρίστολ της Αγγλίας, οι Υπουργοί συμφώνησαν με την προσέγγιση της ανάπτυξης βιώσιμων κοινοτήτων, η οποία καταγράφει τα αντικείμενα της πολιτικής για τη δημιουργία επιτυχημένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων και θεωρείται συμπληρωματική για το *Πολεοδομικό Κεκτημένο*.

Τι είναι οι βιώσιμες κοινότητες;

Οι βιώσιμες κοινότητες είναι μέρη όπου οι πολίτες θέλουν να ζουν και να εργάζονται, σήμερα και στο μέλλον.

Ανταποκρίνονται στις ποικίλες ανάγκες των υφιστάμενων και μελλοντικών κατοίκων τους, αντιμετωπίζουν με ευαισθησία το περιβάλλον τους και συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Είναι ασφαλείς, καλά οργανωμένες και διαχειριζόμενες και προσφέρουν ίσες ευκαιρίες και ψηλού επιπέδου υπηρεσίες σε όλους.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των βιώσιμων κοινοτήτων

- **Ευημερία** – ανθηρή και καινοτόμος τοπική οικονομία
- **Καλή οργάνωση** – ψηλής ποιότητας δομημένο και φυσικό περιβάλλον
- **Καλή διασύνδεση** – ψηλού επιπέδου οδικά και επικοινωνιακά δίκτυα, σύνδεση της κατοικίας με την εργασία, το σχολείο, τις υπηρεσίες υγείας, τους χώρους άθλησης κλπ.
- **Καλή εξυπηρέτηση** – ψηλού επιπέδου δημόσιες, κοινοτικές και ιδιωτικές υπηρεσίες και εξυπηρετήσεις
- **Δικαιοσύνη και ίσες ευκαιρίες** – τόσο για τους σημερινούς πολίτες όσο και για τις μελλοντικές γενιές
- **Περιβαλλοντική ευαισθησία** – παροχή χώρων διαβίωσης λαμβάνοντας υπόψη το φυσικό περιβάλλον
- **Χρηστή διοίκηση** – ευρεία συμμετοχή των πολιτών και άξια τοπική ηγεσία
- **Ενεργοποιημένες, συμμετοχικές και ασφαλείς τοπικές κοινωνίες** – ανεκτικές κοινότητες με δυναμική τοπική ταυτότητα

Η ανάγκη για ανάπτυξη τεχνογνωσίας και δεξιοτήτων

- **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γνώσης για τον Αστικό Χώρο (EUKN)**
 - Δημιουργία ιστοσελίδας με μηχανή αναζήτησης, όπου οι ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να ερευνήσουν και να πληροφορηθούν για πολεοδομικά θέματα και μελέτες για την τοπική ανάπτυξη στις χώρες που συμμετέχουν
 - Διάχυση επιτευγμάτων και γνώσης για θέματα αστικού χώρου
- **Ακαδημία Βιώσιμων Κοινοτήτων (ASC)**
 - Δημιουργία κέντρου επιμόρφωσης στο πανεπιστήμιο Leeds, από όπου οι συντελεστές της ανάπτυξης του αστικού χώρου θα μπορούν να αποκτήσουν τεχνογνωσία σε θέματα βιωσιμότητας
 - Ενημέρωση εκλεγμένων αρχόντων, εθελοντών, μη πολεοδόμων επαγγελματιών κ.ο.κ. για θέματα χωρικής ανάπτυξης

Βιώσιμη η μελλοντική ανάπτυξη;

- Οι αρχές της βιωσιμότητας έχουν σε μεγάλο βαθμό εισαχθεί στο κυπριακό πολεοδομικό σύστημα
- Τα Σχέδια Ανάπτυξης συνάδουν με τις «Κατευθυντήριες Αρχές για τη Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου» του Συμβουλίου της Ευρώπης
- Πολλά θέματα απαιτείται να τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας και ρύθμισης
 - οριζόντιος και κάθετος συντονισμός
 - εισαγωγή θεσμικών μέτρων και διαδικασιών
- Το πολεοδομικό εργαλείο URBANGUARD προωθείται το Τμήμα Πολεοδομίας για τον σκοπό αυτό